

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОГО ЦИКЛУ УЗАГАЛЬНЕННЯ ДАНИХ ПОТОЧНОГО ОБЛІКУ

А. С. Багатко

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності «Правоохоронна діяльність»,

А. Д. Черначук

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня 4 курсу спеціальності «Право», навчально-науковий інститут права

Науковий керівник – к.ю.н., професор В. І. Цимбалюк

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті проаналізовано особливості облікового циклу та узагальнення даних поточного обліку у фінансовій звітності підприємства. Визначено, що одним з найважливіших завдань облікового циклу є точне визначення та відображення у звітності фінансових результатів діяльності компанії, що складається з декількох послідовних етапів. З'ясовано, що постійно впроваджуються системи інформаційно-аналітичної підтримки. Доведено, що фінансова звітність має бути зрозумілою для користувачів.

Ключові слова: обліковий цикл, поточний облік, дані, фінансова звітність, підприємство, користувач.

The article analyzes the features of the accounting cycle and the generalization of current accounting data in the financial statements of the enterprise. It has been determined that one of the most important tasks of the accounting cycle is the accurate determination and reporting of the financial results of the company's activities, consisting of several successive stages. It has been established that information and analytical support systems are constantly being introduced. It has been proven that financial statements should be understandable to users.

Keywords: accounting cycle, current accounting, data, financial reporting, enterprise, user.

На сучасному етапі розвитку українських суб'єктів господарювання фінансова звітність є елементом інфраструктури ринкової економіки та засобом комунікації між користувачами фінансової інформації, оскільки надає повну, правдиву та неупереджену інформацію про фінансовий стан і результати діяльності підприємства. Інформація, що розкривається у фінансовій звітності, слугує основним джерелом інформації в процесі фінансового аналізу, на основі якого визначаються тенденції розвитку підприємства. Тому показники фінансового стану та результатів діяльності підприємства відіграють важливу роль у вирішенні поточних і перспективних управлінських питань.

Це пов'язано з тим, що єдині процедури складання та подання фінансової звітності допомагають гармонізувати вихідну інформацію та забезпечити однакове розуміння показників звітності зовнішніми користувачами, в тому числі іноземними.

Особливості та проблеми складання та подання фінансової звітності вітчизняних підприємств всебічно вивчалися та розглядалися в наукових дослідженнях, серед яких: Бондар М. І., Вериги Ю. А., Колесніченко А. С., Орищенко М. М., Пуцентейло П. Р.,

Сопко В. В., Ткаченко Т. М. та інших. Незважаючи на те, що правові засади складання звітності вітчизняних підприємств досліджені досить ґрунтовно, теоретичні та практичні положення щодо організації звітності сучасних українських підприємств залишаються невирішеними. Вони залишаються невирішеними, що викликає нову хвилю дискусій та потребує рішень, які б враховували специфіку вітчизняного бухгалтерського обліку.

Метою дослідження є встановлення особливостей облікового циклу та узагальнення даних поточного обліку у фінансовій звітності підприємства.

Бухгалтерський облік як динамічна економічна і правова прикладна інформаційна система проявляє всі свої якості в стислому вигляді через обліковий процес, який є центральною ланкою бухгалтерської діяльності. Бухгалтерський процес завершується складанням фінансової звітності про господарську діяльність підприємства.

Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів, власний капітал і примітки за звітний період [1, С. 28].

Одним з найважливіших завдань облікового циклу є точне визначення та відображення у звітності фінансових результатів діяльності компанії. Згідно з принципом відповідності, доходи звітного періоду повинні порівнюватися з витратами, понесеними для отримання цих доходів у тому ж звітному періоді. Тому більшість коригувальних проводок спрямовані на віднесення доходу, отриманого підприємством, до звітного періоду або на амортизацію витрат, які відповідають цьому доходу, а отже, відносяться до звітного періоду. Практичне застосування цієї методології вимагає ідентифікації та визнання доходів і витрат у бухгалтерському обліку, а також коригування залишків на рахунку пробного балансу.

Все це визначає методологічні та організаційні особливості ведення рахунків і потребує відповідного теоретичного та наукового обґрунтування.

Правові засади складання фінансової звітності регулюються Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності [3], Державними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [4] та № 2 «Консолідована фінансова звітність» [5], Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [6], і поширюються на фінансову звітність підприємств, організацій та інших юридичних осіб незалежно від їх організаційно-правової форми.

Облікові процеси забезпечують зміст облікових процедур для ідентифікації, вимірювання, реєстрації, накопичення, групування, зберігання та передачі облікових даних користувачам для прийняття майбутніх стратегічних управлінських рішень.

Таким чином, облікові процедури означають підготовку та затвердження внутрішніх нормативних документів, бухгалтерської термінології, плану рахунків компанії, основних документів в уніфікованому форматі, детальних документів, що додаються в разі потреби, зведених бухгалтерських книг та форм фінансової звітності, а також схем документообігу.

Система бухгалтерського обліку призначена для збору та обробки інформації про компанію та регулярного звітування про результати її діяльності, незалежно від розміру компанії. Збір та компіляція бухгалтерської інформації відома як цикл обробки бухгалтерської інформації. Це пов'язано з тим, що цей процес повторюється в кожному звітному періоді з новими обліковими даними.

Цикл обробки облікової інформації – це безперервна послідовність первинної, зведеної та звітної інформації в єдиній системі бухгалтерського обліку. Обліковий цикл складається з декількох послідовних етапів.

Першим етапом циклу обробки облікової інформації є збір первинної інформації про кожну операцію, яка має економічний вплив на суб'єкт господарювання. Ця інформація збирається протягом усього облікового періоду і реєструється одразу після завершення

операції. Господарські операції відображаються на рахунках після того, як визначено їх час, характер та вартість.

Більшість операцій відображаються в первинних документах, які містять основні дані про ці операції. До таких документів належать касові чеки, квитанції, рахунки-фактури та рахунки від постачальників. Таким чином, процедура збору первинних даних є невід'ємною і важливою складовою системи обробки облікової інформації.

На другому етапі проводиться аналіз кожної операції та визначається економічний вплив кожної операції на компанію відповідно до балансового рівняння. При цьому визначається вплив кожної операції на активи, зобов'язання та власний капітал компанії і фіксується за дебетом і кредитом відповідних рахунків бухгалтерського обліку за допомогою подвійного запису. Аналіз транзакцій вимагає розуміння природи господарських операцій та хорошого знання бухгалтерських концепцій і процедур.

Третім кроком є запис економічних наслідків кожної операції в головній книзі в хронологічному порядку. Вибір журналу для запису господарських операцій залежить від обсягу та характеру цих операцій.

Інформація, належним чином згрупована в журналах і спеціальних журналах, далі систематизується на рахунках Головної книги для використання при складанні фінансової звітності.

Наступним етапом облікового циклу є складання оборотно-сальдової відомості та бухгалтерського балансу. Узагальнення даних бухгалтерського обліку починається з підрахунку оборотів, дебетових і кредитових залишків та кінцевих залишків за складовими рахунками. Звірка є способом регулярного узагальнення наявних бухгалтерських даних і слугує засобом перевірки бухгалтерських записів і, таким чином, правильності балансу.

Основною процедурою для завершення бухгалтерського циклу є закриття рахунків шляхом підготовки запису про закриття рахунків. Основною метою закриття рахунків є закриття рахунків доходів і витрат наприкінці звітного періоду за допомогою заключних проводок і створення основи для наступного звітного періоду. Для того, щоб звіт про прибутки та збитки відображав чистий прибуток, доходи та витрати за чітко визначений звітний період, рахунки доходів та витрат повинні бути закриті в кінці цього періоду, а залишки відображені у звіті про прибутки та збитки. Таким чином, на початок наступного періоду залишки на цих рахунках будуть нульовими.

Шостим етапом облікового циклу є підготовка основної фінансової звітності. Кожен фінансовий звіт повинен містити обов'язкову інформацію дату та період, за який вона складена. Періодом, за який складається фінансова звітність підприємства, є календарний рік. Однак баланс (звіт про фінансовий стан) і звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) складаються також щоквартально. Якщо період, за який складається фінансова звітність, відрізняється від звітного періоду з певних причин, передбачених Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність», вплив такої різниці має бути розкритий у примітках до фінансової звітності.

Постійно впроваджуються системи інформаційно-аналітичної підтримки. Мета – підвищити якість інформації та розширити сферу її практичного застосування, удосконалити механізми звітності в процесі підготовки та складання бухгалтерських книг і документів, позитивно вплинути на ефективність управлінської інформації для сторонніх користувачів. Поняття «аналітичне забезпечення» використовується для визначення якісного стану облікового процесу, достатнього для задоволення інформаційних потреб керівництва та ухвалення управлінських рішень [7, С. 197].

Так, у процесі облікового циклу господарські операції підприємства ідентифікуються за допомогою системи облікових реєстрів. Кількість та зміст журналів визначають самі підприємства залежно від своїх потреб. Цей процес завершує облік документів за звітний період і формує фінансову звітність підприємства.

Отже, фінансова звітність має бути зрозумілою для користувачів і включати інформацію про компанію, звітну дату та період, валюту звітності та одиницю виміру, інформацію про звітний період та аналогічний період попереднього року, облікову політику компанії та зміни до неї, консолідацію фінансової звітності, припинення певних видів діяльності, обмеження на володіння активами, участь у спільних підприємствах, попередні періоди. Доречно було б включити такі дані: виявлені помилки у фінансовій звітності та пов'язані з ними коригування; переоцінка фінансової звітності.

1. Звітність підприємства : підручник / М. І. Бондар, Ю. А. Верига, М. М. Орищенко та ін. К. : Центр учбової літератури», 2015. 570 с.
2. Колесніченко А. С. Облік і звітність у формуванні ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління суб'єктів господарювання фінансово-кредитної та бюджетної сфер. *Бізнес Інформ*. 2017. № 1. С. 256–262.
3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності : наказ Міністерства України від 28.03.2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text> (дата звернення: 05.03.2024).
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. наказом Міністерства України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 05.03.2024).
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність», затв. наказом Міністерства України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text> (дата звернення: 05.03.2024).
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996–XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 05.03.2024).
7. Пуцентейло П. Р. Особливості функціонування аналітичного забезпечення підприємств. *Інноваційна економіка*. 2015. № 1. С. 194–198.